

Dolgoročno poslovno sodelovanje z deležniki gozdno-lesne verige preko društev lastnikov gozdov - Uresničljiva možnost ali samo želja?

Zala Uhan, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
izr. prof. dr. Špela Pezdevšek Malovrh, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Objavljeno na spletu 31.10.2022 (<https://doi.org/10.20315/IG.2022.0050>)

V današnjem času pomen gozdov močno narašča, predvsem zaradi klimatskih sprememb, ki se v gozdarstvu kažejo v prvi vrsti v vse pogostejših ujmah in namnožitvah podlubnikov (Nova strategija Evropske unije za gozdove do leta 2030, 2021). Evropska unija si je z uvedbo Evropskega zelenega dogovora zadala doseči podnebno nevtralnost do leta 2050, kjer pa med predlaganimi ukrepi za doseg ciljev ključno vlogo pripisuje Strategiji EU za gozdove do leta 2030 (2021). Strategija priznava osrednjo in večnamensko vlogo gozdov ter celotne gozdno-lesne verige, ter s predlaganimi ukrepi podpira trajnostno gospodarjenje z gozdovi in zagotavlja finančne spodbude za lastnike in upravjalce gozdov, da bi prevzeli okolju prijazne prakse hkrati pa spodbuja zagotavljanje trajnostne rabe lesnih virov za energijo (Strategija EU za gozdove do leta 2030, 2021).

V Sloveniji je večina gozdov v zasebni lasti (77 %), kar pomeni, bodo le-ti bistveno prispevali k uresničevanju omenjenih ciljev. V letu 2021 je bilo po poročilih Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) v slovenskih gozdovih izvedenega le 57 % možnega poseka (Poročilo ZGS, 2021).

Kot pomemben ukrep, ki bi lahko izboljšal stanje na področju gospodarjenja z zasebnimi gozdovi in pripeljali do višje realizacije poseka iz zasebnih gozdov in skupnega nastopa na trgu lesa, je bilo prepoznano povezovanje zasebnih lastnikov gozdov. Zasebni lastniki gozdov se že dve desetletji povezujejo v društva lastnikov gozdov (v nadaljevanju DLG). DLG so v svoje statute zapisala naloge, povezane s skupno izvedbo gozdnogospodarskih del, svetovanjem članom pri predelavi lesa, nujenju pomoči pri organiziranju skupne prodaje lesa in drugih gozdnih proizvodov ter povezovanje z lesno industrijo in gozdarskimi podjetji (Statut Društva..., 2006; Plevnik in Pezdevšek Malovrh, 2021). Kljub mnogim prizadevanjem in poskusom, da bi na državni ravni, kakor tudi preko DLG dosegli cilje, povezane s skupno izvedbo gozdnogospodarskih del, skupno prodajo lesa ter dolgoročnim poslovnim sodelovanjem z deležniki gozdno-lesne verige pa je stanje še vedno nezadovoljivo (Poročilo o izvajanju ..., 2021). V raziskavi smo se osredotočili predvsem na obstoj potenciala za razvoj poslovnega sodelovanja med člani DLG in deležniki gozdno-lesne verige in v ta namen opravili 26 intervjujev s predstavniki (predsedniki in aktivnejšimi člani) DLG.

Trenutno je v Sloveniji aktivnih 23 DLG, v katera se zasebni lastniki povezujejo predvsem zaradi izobraževanja, organizacije strokovnih ekskurzij ter druženja. Le redko pa DLG opravljajo aktivnosti povezane s skupno izvedbo gozdnogospodarskih del, skupno prodajo lesa in dolgoročnim poslovnim sodelovanjem z deležniki gozdno-lesne verige. V posameznih DLG se sicer ukvarjajo s skupno izvedbo negovalnih del v gozdu in si medsosedsko pomagajo pri izvedbi gozdnogospodarskih del, vendar pri tem ne sklepajo nikakršnih pogodb. Tudi skupna prodaja lesa je v posameznih DLG dobro zastopana, predvsem gre za prodajo vrednejših sortimentov na licitaciji vrednejšega lesa v Slovenj Gradcu in za prevoz lesa na licitacijo. Dejavnosti povezanih z dolgoročnim poslovnim sodelovanjem z deležniki gozdno-lesne verige pa v slovenskih DLG niso zastopane. Predstavniki DLG se te aktivnosti ne zdijo dovolj razširjene v DLG in priznavajo da so neuspešni na tem področju. Kot najpogostejši in najpomembnejši razlogi za neuspeh, so se izkazali pomanjkanje finančnih sredstev za profesionalno delovanje DLG in posledično pomanjkanje profesionalnega kadra znotraj DLG ter pomanjkanje časa predstavnikov DLG, saj dela v DLG opravljajo prostovoljno. Sledijo pa razlogi ki so povezani s/z premajhnimi gozdnimi posesti in preveliko razdrobljenost le-teh ter s tem povezane majhne količine lesa, pomanjkanjem samoiniciative med člani DLG, nezaupanjem med člani in slabimi izkušnjami s preteklim družbenim sistemom. Pri razlogih za poslovno nesodelovanje z deležniki gozdno-lesne verige pa so se pojavljali še pomanjkanje deležnikov gozdno-lesne verige s katerimi bi se lahko povezovali, pomanjkanje interesa na strani gozdno-lesne verige, preveliko nihanje cen lesa na trgu in

premajhne količine lesa, ki jih lahko zagotovijo člani DLG.

Ugotovili smo, da interes za poslovno sodelovanje zasebnih lastnikov gozdov preko DLG na strani DLG obstaja, hkrati pa so v DLG pripravljeni za poslovno sodelovanje z deležniki gozdno-lesne verige, saj je večina vprašanih (82 %) na poslovno sodelovanje pripravljenih, potenciali pa se jim zdijo dobri (60 %). Po mnenju vprašanih bi DLG poslovno sodelovanje najlažje vzpostavila z lesno-predelovalno industrijo, najtežje pa bi se v DLG povezovali pri skupni izvedbi gozdno-gospodarskih del, saj večina članov dela v gozdovih izvaja sama. Interes za poslovno sodelovanje je bil slabše izkazan tudi pri poslovnem sodelovanju z odkupovalci lesa, saj so predstavniki DLG mnenja, da ne potrebujejo še enega posrednika.

Za vzpostavitev poslovnega sodelovanja bi morali v DLG premagati številne izzive zaradi katerih ne pride do skupne izvedbe gozdnogospodarskih del, skupne prodaje lesa in dolgoročnega poslovnega sodelovanja z deležniki gozdno-lesne verige. V prihodnosti bi bilo potrebno v prvi vrsti zasebne lastnike gozdov, člane in predstavnike DLG bolje informirati o prednostih poslovnega sodelovanja preko DLG in tovrstno sodelovanje bolje promovirati. Kot najpomembnejši deležniki za informiranje in promoviranje poslovnega sodelovanja preko DLG so prepoznani ZGS, Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije in Zveza lastnikov gozdov Slovenije. Ob primerni pravni ureditvi in finančni pomoči bi te institucije lahko nudile izobraževanja, delavnice in strokovne ekskurzije, povezane s poslovnim sodelovanjem. Pomembno pa bi bilo, da te institucije delujejo usklajeno in izdelajo izobraževalni ter komunikacijski načrt, s katerim bi zasebnim lastnikom gozdov približali poslovno sodelovanje in prednosti le tega. Za profesionalizacijo delovanja in zadovoljevanje vseh potreb svojih članov pa bi tudi DLG potrebovala finančna sredstva. V prihodnosti bi bilo potrebno v ta namen nameniti nekaj sredstev iz javnega proračuna. Financirati bi bilo potrebno tudi že obstoječa DLG, saj je to edini način, da bi le-ta lahko pričela s profesionalizacijo - torej s skupno izvedbo gozdnogospodarskih del, skupno prodajo lesa in dolgoročnim poslovnim sodelovanjem z deležniki gozdno-lesne verige. Ključnega pomena za profesionalizacijo delovanja pa bi DLG potrebovala tudi boljše podporno okolje ter aktivno vlogo vseh deležnikov pri vzpostavitvi poslovnega sodelovanja. DLG bi potrebovala informacije, kako koordinirati skupno izvedbo gozdnogospodarskih del in prodajo GLS med člani DLG ter pravno pomoč na področjih poslovnega sodelovanja z deležniki gozdno-lesne verige; kako skleniti poslovno sodelovanje z deležniki gozdno-lesne verige, kako pripraviti ustrezne pogodbe, in kakšne so možnosti za ustanovitev poslovnih subjektov (mišljeno predvsem zadrug in skupin proizvajalcev). Aktivno vlogo pri vzpostavitvi poslovnega sodelovanja z deležniki gozdno-lesne verige pa mora v prvi vrsti odigrati država (preko zagotavljanja finančnih sredstev), ter ostale institucije, ki so neposredno povezane z zasebnimi lastniki gozdov in gospodarjenjem z zasebnimi gozdovi (ZGS, KGZS, ZLGS) ter SiDG d.o.o..

V raziskavi ugotavljamo, da bo do poslovnega sodelovanja zasebnih lastnikov gozdov z deležniki gozdno-lesne verige preko DLG v prihodnosti lahko prišlo, v kolikor bomo okrepili sodelovanje in povezovanje med vsemi vpletenimi deležniki slovenske gozdno-lesne verige ter zagotovimo ustrezna finančna sredstva za profesionalno delovanje DLG. Z vzpostavitvijo dolgoročnega poslovnega sodelovanja zasebnih lastnikov gozdov z deležniki gozdno-lesne verige preko DLG bomo sigurno zagotovili višjo realizacijo poseka v zasebnih gozdovih, s tem pa bomo korak bližje tudi zastavljenim ciljem strateških politik, saj s tem zagotavljamo, poleg zadostnih količin lesa za krepitev gozdno-lesne verige, tudi zahtevane ponore ogljika in prispevamo k zmanjševanju tveganja pri gospodarjenju z gozdovi in prilaganju gozdov podnebnim spremembam.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru ciljno raziskovalnega projekta Učinkovitejše gospodarjenje z zasebnimi gozdovi v podporo večji mobilizaciji lesa (DS: Poslovni modeli med zasebnimi lastniki gozdov in drugimi deležniki (DS4), ki ga financirata Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Učinkovitejše gospodarjenje z zasebnimi gozdovi v podporo večji mobilizaciji lesa

Viri:

Plevnik K., Pezdevšek Malovrh Š. 2021. Analiza delovanja zveze lastnikov gozdov Slovenije s ciljem njenega izboljšanja - ali obstajajo možnosti za vzpostavitev novih poslovnih modelov sodelovanja s člani? Acta Silvae et Ligni 124: 13-28

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015-2019. 2021. Ljubljana. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS: 129 str.

Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih. 2021. Ljubljana. Zavod za gozdove Slovenije: 123 str.

Statut Društva lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak. 2006: 8 str. (neobjavljeno)

Strategija EU za gozdove do leta 2030. 2021.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PROJEKTI/SKP-2021-2027/Strategije/Strategija-za-gozdove.pdf> (10. jul. 2022)